

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Aleše Roztočila a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **J. S.**, zast. Mgr. Bc. Vladimírem Volným, advokátem, se sídlem Paroubkova 228, Domažlice, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 3. 2019, č. j. MPSV-2019/44297-914, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 7. 10. 2020, č. j. 16 Ad 54/2019 – 65,

t a k t o :

- I. Výroky I. a II. rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 7. 10. 2020, č. j. 16 Ad 54/2019 – 65, **se zrušují**.
- II. Kasační stížnost proti výroku III. rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 7. 10. 2020, č. j. 16 Ad 54/2019 – 65, **se zamítá**.
- III. Rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Plzni ze dne 5. 2. 2019, č. j. 3159/2019/KLT, sp. zn. SZ/94539/2012/HMN, a rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 4. 3. 2019, č. j. MPSV-2019/44297-914, **se zrušují** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- IV. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o žalobě a o kasační stížnosti.
- V. Soudem ustanovenému zástupci žalobce, Mgr. Bc. Vladimírovi Volnému, advokátovi, se sídlem Paroubkova 228, Domažlice, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů za zastupování žalobce v řízení o kasační stížnosti ve výši celkem 2.541 Kč. Tato částka bude zástupci žalobce vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku. Náklady právního zastoupení žalobce nese stát.

Odůvodnění:

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalovaný v záhlaví uvedeným rozhodnutím zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Plzni (dále též „úřad práce“) ze dne 5. 2. 2019, č. j. 3159/2019/KLT, sp. zn. SZ/94539/2012/HMN, jímž z moci úřední rozhodl o změně povinnosti vrácení přeplatku dávky příspěvek na živobytí, který byl žalobci za měsíce 2/2014 až 8/2015 stanoven rozhodnutím úřadu práce ze dne 22. 10. 2015, č. j. 30177/2015/KLT, v celkové výši 61.985 Kč a který ke dni vydání tohoto rozhodnutí činí 61.585 Kč, tak, že tento přeplatek musí být poukázán na účet úřadu práce, nebo uhrazen v hotovosti do 31. 8. 2019.

[2] Žalobce podal proti rozhodnutí žalovaného žalobu, v níž namítal nedostatečné zdůvodnění a nesprávné vypořádání námítky uplynutí lhůty stanovené § 51 odst. 7 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Žalobci tak zanikla jeho povinnost přeplatek vrátit. Rozhodnutí žalovaného označil žalobce za nepřezkoumatelné, neboť zcela nesprávně odkazuje na § 101 písm. e) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, aniž použití institutu obnovy řízení řádně odůvodňuje. V odůvodnění rozhodnutí žalovaného není žádný odkaz na zákonné ustanovení jiného právního předpisu, který by umožňoval správním orgánům nové rozhodnutí vydat, což má za následek jeho nezákonnost. Nadto má žalobce za to, že institut nového rozhodnutí byl aplikován žalovaným nesprávně, když pro jeho užití nebyly splněny podmínky a není postaveno na jisto, podle jakého speciálního zákona bylo rozhodováno v novém řízení podle § 101 písm. e) správního řádu.

[3] Správní orgány nedodržely § 36 odst. 3 správního řádu, protože žalobce neseznámily s podklady před vydáním rozhodnutí. Žalobci bylo doručeno oznámení o zahájení správního řízení zároveň s poučením podle § 36 odst. 3 správního řádu, což považuje žalobce za nesprávné, neboť má za to, že tyto úkony by měly být činěny samostatně.

[4] Vrácení přeplatku v celé výši do 31. 8. 2019 označil žalobce za nepřiměřený zásah do svých práv. Uložené povinnosti totiž žalobce nemůže dostát a je s ohledem na jeho nemajetnost likvidační. Vrácení přeplatku mělo být uloženo ve splátkách a za podmínky, aby nebyly postiženy příjmy žalobce pokrývající jeho základní životní potřeby.

[5] Krajský soud v Plzni nadepsaným rozsudkem žalobu zamítl. Konstatoval, že s ohledem na předmět řízení nemá skutečnost, že z rozhodnutí žalovaného není zjištělný dosavadní průběh řízení, vliv na zákonnost tohoto rozhodnutí. Rozhodnutí úřadu práce neshledal krajský soud nepřezkoumatelným ani nesrozumitelným, jakkoli by uvedení původního rozhodnutí o stanovení výše přeplatku kromě čísla jednacího (č. j. 30177/2015/KLT) i datem, tj. 22. 10. 2015, ve výroku rozhodnutí bylo vhodné, ale příslušné datum bylo v první větě odůvodnění rozhodnutí. Předmětem tohoto řízení nebylo stanovení výše přeplatku žalobce na dávce příspěvek na živobytí, ale pouze způsob splnění povinnosti vrácení přeplatku s ohledem na novelu týkající se § 43a zákona č. 111/2006 Sb., a proto se námitka prekluze mýjí s předmětem řízení. Krajský soud dále shledal, že rozhodnutí správních orgánů jsou srozumitelná a přezkoumatelná v souladu s § 68 odst. 3 správního řádu. Námitce žalobce, že uložená povinnost je pro něj s ohledem na jeho majetkovou situaci likvidační, krajský soud nepřisvědčil, neboť úřad práce je

pokračování

povinen dle zákona rozhodnout o přeplatku dávky, pokud je zjištěn, tudíž rozhodoval dle příslušného zákona a v jeho mezích. Krajský soud připomenul, že žalobce za celou dobu neprojevil dostatečnou snahu splácet předmětný přeplatek, jelikož uhradil toliko 600 Kč ve dvou splátkách v roce 2016. Důvodnou krajský soud neshledal ani námitku žalobce ohledně porušení § 36 odst. 3 správního řádu, jelikož byl úřadem práce prokazatelně písemně informován o zahájení řízení z moci úřední s poučením podle tohoto ustanovení správního řádu a v dané věci nebyly projednávány žádné nové skutečnosti, ale toliko změna formy povinnosti žalobce k vrácení přeplatku s ohledem na novelu zákona. Žalobci navíc nic nebránilo v tom, aby se dostavil na úřad práce a nahlédl do správního spisu, v němž ale nedošlo k žádnému doplnění. Tuto možnost nevyužil.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[6] Proti tomuto rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) kasační stížnost. Rozhodnutí žalovaného označil stěžovatel za neúplné a nesprávné z důvodu chybějící rekapitulace průběhu řízení. Podle žalobce měl žalovaný uvést průběh předchozího řízení a vydaná rozhodnutí, jež jsou podkladem pro vydání rozhodnutí nového. Nemůže obstát závěr, že chybějící označení původního rozhodnutí ve výroku nepředstavuje vadu. Výrok rozhodnutí totiž musí být perfektní, sám o sobě jasný a srozumitelný. Za situace, kdy správní orgán vydal ve stejném řízení dvě rozhodnutí a nové rozhodnutí má nahradit původní rozhodnutí, musí to být uvedeno zcela jasně a přesně ve výroku. V této souvislosti stěžovatel poukázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu týkající se srozumitelnosti výroku správního rozhodnutí. Absence přesného označení původního rozhodnutí při vydání nového rozhodnutí ve stejné věci je podle stěžovatele závažnou vadou řízení způsobující právní nejistotu.

[7] Stěžovatel dále namítl, že závěr o tom, proč byl v daném případě aplikován § 101 písm. e) správního řádu dosud jak žalovaný, tak soud neodůvodnili. Aby bylo možné aplikovat toto zákonné ustanovení, musí existovat speciální úprava, jež explicitně stanoví možnost vedení nového řízení a vydání nového rozhodnutí. Žalovaný ani soud však takovouto speciální právní úpravu neaplikovali a není zřejmé, podle jakých ustanovení speciálního zákona bylo nové řízení vedeno a bylo v něm vydáno nové rozhodnutí.

[8] Pravomocné rozhodnutí ve věci bylo vydáno dne 15. 1. 2016, výkon rozhodnutí nebyl prováděn. Podle stěžovatele tak uplynula tříletá prekluzivní lhůta, v níž mohly správní orgány vést nové řízení ve věci podle § 101 písm. e) správního řádu. Žalovaný a krajský soud se měli zabývat tím, zda prekluzivní lhůta před vydáním rozhodnutí uplynula či nikoli. Tyto závěry však v rozhodnutí žalovaného zcela chybí a ani soud se s touto námitkou stěžovatele nevypořádal.

[9] V další námitce stěžovatel vyjádřil nesouhlas se závěrem soudu, že před vydáním rozhodnutí ve věci byl řádně vyzván, aby se mohl k podkladům před vydáním rozhodnutí vyjádřit, a nebyl tedy porušen § 36 odst. 3 správního řádu. Poté, co bylo opakovaně žalovaným zrušeno napadené rozhodnutí, nebyla stěžovateli dána možnost se s novými podklady seznámit. Stěžovatel v této souvislosti poukázal na rozsudek NSS ze dne 18. 6. 2015, č. j. 7 As 93/2015 – 36.

[10] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti konstatoval, že stěžovateli vznikla povinnost vrátit neprávem přijatou částku a zmínil v této souvislosti, že stěžovatel byl trestním příkazem Okresního soudu v Klatovech ze dne 4. 7. 2017, č. j. 1 T 109/2017 – 294, uznán vinným ze spáchání přečinu podvodu podle § 209 odst. 1 a 3 trestního zákoníku. Žalobou napadeným rozhodnutím bylo rozhodováno toliko o změně způsobu úhrady přeplatku, tedy pouze o formě možnosti splnění již uložené povinnosti. Z rozhodnutí bylo jednoznačně seznatelné, jaké věci se týká, jaká práva a povinnosti toto rozhodnutí ukládá. Nejedná se o nové rozhodnutí *largo sensu*, jak ho chápe stěžovatel, když z výroků obou rozhodnutí je patrné, že pouze upravuje určitý aspekt původního rozhodnutí na základě zvláštního předpisu, přičemž povinnosti vrátit přeplatek se toto rozhodnutí nijak nedotýká. Nové rozhodnutí v zásadě původní rozhodnutí neruší a ve své podstatě se jedná o změnu, která nijak nemodifikuje základní uloženou povinnost, o které bylo rozhodnuto dříve. Z tohoto důvodu nelze též mluvit o prekluzi povinnosti přeplatek vrátit, neboť od původního rozhodnutí je řízení ve fázi výkonu rozhodnutí, kdy nově vydané rozhodnutí toliko upravilo formu tohoto výkonu. Nelze tak stěžovateli přisvědčit, že není veden výkon rozhodnutí.

III. Posouzení kasační stížnosti

[11] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatel je v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[12] Kasační stížnost je důvodná.

[13] Podle § 101 písm. e) správního řádu lze provést nové řízení a vydat nové rozhodnutí ve věci tehdy, jestliže tak stanoví zvláštní zákon.

[14] Podle § 51 odst. 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi platí, že *o povinnosti vrátit dávku nebo její část podle odstavců 1 až 4 rozhoduje orgán pomoci v hmotné nouzi, který dávku vyplácí nebo naposledy vyplácel. Částky neprávem přijaté mohou být sráženy též z běžné vyplácené nebo později přiznané opakující se dávky; po provedení srážky musí povinné osobě zůstat nejméně částka ve výši existenčního minima, a v případě dalších povinných společně posuzovaných osob, nejméně částka ve výši existenčního minima, a jsou-li mezi společně posuzovanými osobami též nezaopatřené děti, nejméně částka ve výši jejich životního minima, a to každé z těchto osob. Ustanovení o nepostižitelnosti dávky exekucí v tomto případě neplatí.*

[15] Podle odst. 7 téhož ustanovení, *povinnost vrátit dávku poskytnutou neprávem nebo v nesprávné výši zaniká uplynutím 3 let ode dne, kdy byla dávka vyplacena. Tato lhůta neplyne po dobu řízení o opravném prostředku nebo o žalobě proti rozhodnutí o povinnosti vrátit přeplatek, po dobu řízení o výkonu rozhodnutí a jeho provádění a po dobu, kdy jsou na úhradu přeplatku prováděny srážky z dávky nebo jiného příjmu.*

[16] Stěžovatel v kasační stížnosti v první řadě namítal nesprávnost a neúplnost

pokračování

rozhodnutí žalovaného z důvodu chybějící rekapitulace průběhu řízení. K této námitce Nejvyšší správní soud uvádí, že žalovaný ohledně předchozího průběhu řízení v odůvodnění svého rozhodnutí poukázal na rozhodnutí úřadu práce ze dne 22. 10. 2015, č. j. 30177/2015/KLT, a žalovaného ze dne 15. 1. 2016, č. j. MPSV-2015/158230-914/1, jimiž bylo rozhodnuto o přeplatku stěžovatele na dávce pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí ve výši 61.985 Kč a o povinnosti stěžovatele vrátit tento přeplatek. Zmínil rovněž skutečnost, že podle novely zákona č. 111/2006 Sb. je příspěvek na živobytí vyplácen kombinovanou formou, a proto přeplatek nelze srážet z běžně vyplácené dávky pomoci v hmotné nouzi a z tohoto důvodu bylo dne 31. 10. 2018 zahájeno správní řízení ve věci změny povinnosti vrácení přeplatku z formy srážení přeplatku z běžně vyplácené dávky pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí na formu splácení přeplatku. Uvedené podle Nejvyššího správního soudu vystihuje v dostatečné míře dosavadní průběh řízení a jeho podstatu. Z obsahu správního spisu vyplývá, že v mezidobí od vydání výše zmíněného rozhodnutí úřadu práce ze dne 22. 10. 2015, až do vydání rozhodnutí úřadu práce v posuzované věci bylo vydáno vícero rozhodnutí správních orgánů obou stupňů, které se týkaly formy vrácení předmětného přeplatku. Pro posouzení věci však tato rozhodnutí nemají význam a jejich uvedení v rozhodnutí správních orgánů by pouze zbytečně tato rozhodnutí prodlužovala, komplikovala a zneprůhledňovala. Nebylo tedy nutné detailně uvádět celý průběh předchozího řízení, jak se domnívá stěžovatel.

[17] Námitce stěžovatele, že chybějící označení původního rozhodnutí ve výroku představuje vadu, Nejvyšší správní soud nepřisvědčil, neboť ve výroku rozhodnutí úřadu práce je uvedeno, že přeplatek dávky příspěvek na živobytí byl za měsíce 2/2014 až 8/2015 rozhodnutím č. j. 30177/2015/KLT stanoven stěžovateli v cekové výši 61.985 Kč a ke dni vydání rozhodnutí činí 61 585 Kč. Původní rozhodnutí tedy ve výroku rozhodnutí úřadu práce zmíněné je, a to jeho číslem jednacím a předmětem, což považuje Nejvyšší správní soud za dostatečně jasné a srozumitelné. Neuvedení data vydání uvedeného rozhodnutí na tomto závěru nic nemění, neboť rozhodnutí je jednoznačně identifikované svým číslem jednacím, což platí tím spíše, že toto datum je uvedeno v první větě odůvodnění. Rozhodnutí úřadu práce bylo vydáno poté, co jeho předchozí nové rozhodnutí bylo odvolacím orgánem zrušeno, tj. úřad práce znovu rozhodoval o vydání nového rozhodnutí, a postačoval proto odkaz na prvotní rozhodnutí o stanovení přeplatku. Nelze proto stěžovateli přisvědčit ani v tom, že absence přesného označení původního rozhodnutí při vydání nového rozhodnutí ve stejné věci je závažnou vadou řízení způsobující právní nejistotu.

[18] K námitce stěžovatele, že žalovaný správní orgán ani krajský soud nezdůvodnil, proč byl v daném případě aplikován § 101 písm. e) správního řádu, Nejvyšší správní soud v prvé řadě konstatuje, že žalovaný ve svém rozhodnutí uvedl toto ustanovení správního řádu s tím, že nové řízení a vydání nového rozhodnutí bylo provedeno z důvodu změny způsobu úhrady přeplatku. Stejně stručně se k aplikaci uvedeného ustanovení správního řádu vyjádřil krajský soud, který konstatoval, že v dané věci se nejednalo o obnovu řízení, jelikož šlo pouze o změnu formy ze srážení na splácení přeplatku, jehož výše byla pravomocně stanovena již v roce 2016, tudíž bylo postupováno podle § 101 písm. e), nikoli dle písm. a) až d) téhož ustanovení správního řádu. Úřad práce v záhlaví svého rozhodnutí pouze zmínil § 51 zákona o hmotné nouzi, které upravuje problematiku přeplatku. V rozhodnutí žalovaného i krajského soudu jsou tedy stručně uvedeny důvody, v nichž

spatřovali důvod pro aplikaci § 101 písm. e) správního řádu. Stěžovateli však je třeba přisvědčit v tom, že žalovaný ani krajský soud nespecifikovali zvláštní právní úpravu, podle níž bylo vydáno předmětné nové rozhodnutí úřadu práce.

[19] K novému rozhodnutí podle § 101 písm. e) správního řádu se již zdejší soud vyjádřil např. v rozsudku ze dne 23. 11. 2016, č. j. 3 As 261/2015 – 38, v němž konstatoval, že *„institut nového rozhodnutí ve věci nepatří v obecné rovině svým charakterem mezi opravné prostředky, neboť jeho podstatou není náprava vad již přijatého rozhodnutí, ale jde o nové posouzení pravomocně rozhodnuté věci, a to buď za stejných, anebo změněných podmínek. Není přitom rozhodné, zda tyto změněné podmínky jsou skutkové nebo právní. Výjimku z tohoto pravidla pak mohou představovat některé zvláštní právní předpisy, na něž míří ustanovení § 101 písm. e) správního řádu, které podmínky pro vydání nového rozhodnutí upravují odlišně, případně je rozšiřují, a v jejichž důsledku může nové rozhodnutí charakter určitého opravného prostředku nabýt (srovnej například ustanovení § 56 zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění). Totéž platí také pro některé případy aplikace ustanovení § 101 písm. b) správního řádu, a to tam, kde je vyhověno žádosti, jež byla pravomocným rozhodnutím zamítnuta, ačkoliv nedošlo ke změně skutkových či právních okolností, za nichž bylo o této žádosti původně rozhodováno.*

Ustanovení § 101 správního řádu o novém rozhodnutí v určitých případech prolamuje překážku věci pravomocně rozhodnuté podle § 48 odst. 2 správního řádu, jenž stanoví, že přiznat totéž právo nebo uložit tutéž povinnost lze z téhož důvodu téže osobě pouze jednou, a stejně tak i pravidlo o tzv. materiální právní moci rozhodnutí zakotvené v § 73 odst. 2 správního řádu, podle něhož je pravomocné rozhodnutí závazné pro účastníky řízení, v němž bylo vydáno, a pro všechny správní orgány. S výjimkou § 101 písmeno a) správního řádu se přitom novým rozhodnutím to původní neruší, nové rozhodnutí pouze brání jeho vykonatelnosti nebo jiným jeho právním účinkům (§ 102 odst. 9 správního řádu). Nové řízení lze provést a nové rozhodnutí vydat jen z důvodů taxativně vypočtených v ustanovení § 101 správního řádu, řízení lze zahájit na návrh i bez návrhu, a to bez ohledu na skutečnost, jakým způsobem bylo zahájeno řízení původní (§ 102 odst. 3 správního řádu). Pro možnost zahájit nové řízení není správním řádem stanovena žádná lhůta.“

[20] Nejvyšší správní soud dále konstatuje, že z výše uvedeného ustanovení § 51 zákona o pomoci v hmotné nouzi týkajícího se přeplatku na dávce vyplývá pravomoc orgánu pomoci v hmotné nouzi rozhodnout o povinnosti vrátit dávku nebo její část. Nevyplývá však z něj, že by orgán pomoci v hmotné nouzi byl oprávněn zasahovat do právních poměrů založených pravomocným rozhodnutím ve věci přeplatku, tj. vydat nové rozhodnutí ve smyslu § 101 písm. e) správního řádu. Zákon o pomoci v hmotné nouzi tedy neumožňuje ve věcech přeplatku na dávce reagovat na změnu rozhodných skutečností novým rozhodnutím, jak to umožňuje např. výše uvedený § 56 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, nebo § 12 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).

[21] Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 26. 10. 2004, čj. 6 Ans 1/2003-101, č. 652/2005 Sb. NSS, judikoval, že *„nepamatuje-li zákonná úprava na potřebu vydat nové rozhodnutí při změně okolností (rozhodování cum clausula rebus sic stantibus), nelze takový nedostatek obejít výkladem práva.“*

pokračování

[22] V návaznosti na výše uvedené tak nezbyvá než konstatovat, že v posuzované věci nebylo možné vydat nové rozhodnutí o změně povinnosti vrácení přeplatku podle § 101 písm. e) správního řádu, neboť to relevantní právní úprava (správní řád ve spojení se zákonem o pomoci v hmotné nouzi) neumožňuje. Rozhodnutí správních orgánů obou stupňů proto vůbec neměla být vydána a jsou nezákonná.

[23] Nejvyšší správní soud se dále zabýval námitkou, že povinnost stěžovatele vrátit přeplatek zanikla v důsledku uplynutí prekluzivní lhůty dle § 51 odst. 7 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Ze správního spisu soud zjistil, že dávky, jejichž vyplacením stěžovateli vznikla povinnost vrátit přeplatek, byly vyplaceny od února 2014 do srpna 2015. Od této doby započala běžet tříletá prekluzivní lhůta. Běh lhůty byl zastaven v době od 22. 10. 2015 (kdy stěžovatel podal odvolání proti rozhodnutí z téhož dne o povinnosti vrátit přeplatek) do 18. 1. 2016 (kdy nabylo právní moci rozhodnutí žalovaného o odvolání ze dne 15. 1. 2016, č. j. MPSV-2015/158230-914, kterým bylo zčásti změněno a ve zbytku potvrzeno rozhodnutí úřadu práce ze dne 22. 10. 2015). Ze spisu ani z rozhodnutí správních orgánů nijak nevyplývá, že by stěžovatel rozhodnutí žalovaného ze dne 15. 1. 2016 napadl žalobou ve správním soudnictví. Rovněž správní orgány neuvedly, a ze spisu nic takového ze spisu nelze zjistit, že by k vymození povinnosti vrátit přeplatek byl veden výkon rozhodnutí. K úhradě přeplatku rovněž nebyly prováděny srážky dle § 51 odst. 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi, ze správního spisu lze (ve shodě s napadeným rozhodnutím žalovaného) pouze zjistit, že z celkové výše přeplatku 61.985 Kč, který byl uložen stěžovateli k úhradě rozhodnutím úřadu práce ze dne 22. 10. 2015, bylo uhrazeno přímo stěžovatelem pouze dvakrát 200 Kč dne 9. 6. 2016 a 30. 6. 2016. Tyto dílčí úhrady ovšem na běh prekluzivní lhůty nemají žádný vliv. Na běh prekluzivní lhůty nemohla mít vliv ani v mezidobí vydaná rozhodnutí úřadu práce o „změně formy úhrady přeplatku“, resp. řízení o odvoláních stěžovatele proti těmto rozhodnutím ani řízení o žalobě stěžovatele proti právě uvedenému rozhodnutí žalovaného. Je tomu tak proto, že o povinnosti uhradit přeplatek bylo (jak výše uvedeno) rozhodnuto rozhodnutím úřadu práce ze dne 22. 10. 2015, které nabylo právní moci 18. 1. 2016. Právě toto rozhodnutí, které nabylo právní moci a vykonatelnosti, bylo totiž dostatečným podkladem pro výkon rozhodnutí, provádění srážek či jinou formu realizace povinnosti stěžovatele k vrácení přeplatku. Správní orgány pak nemohou libovolně prodlužovat prekluzivní lhůtu tím, že bez opory v zákoně rozhodují opakovaně o změně způsobu úhrady přeplatku na dávce.

[24] Z toho vyplývá, že povinnost stěžovatele vrátit přeplatek zanikla nejpozději 27. 11. 2018. V době rozhodování žalovaného v nyní posuzované věci již tedy povinnost stěžovatele k vrácení přeplatku zanikla a jakékoli další rozhodování o této povinnosti nepřicházelo v úvahu. Nejvyšší správní soud proto shledal nesprávnou úvahu krajského soudu, že námitka prekluze povinnosti vrátit přeplatek je nedůvodná, protože správní orgány nerozhodovaly o samotné povinnosti vrátit přeplatek, nýbrž pouze o změně způsobu jeho úhrady. Poté, co povinnost vrátit přeplatek zanikla, nelze tuto povinnost vymáhat, ani platbu přeplatku jinak inkasovat a již z tohoto důvodu jsou tedy rozhodnutí správních orgánů nezákonná.

[25] Z tohoto důvodu již nebylo nutné, aby se Nejvyšší správní soud zabýval dalšími námitkami, které stěžovatel uplatnil, protože pro posouzení věci ani pro další postup správních orgánů to již nemůže mít žádný význam.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[26] S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti je zjevné, že stěžovatel se úspěšně dovolal důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tj. nesprávného posouzení věci krajským soudem. Jelikož již v řízení o žalobě zde byly dány důvody pro zrušení rozhodnutí správních orgánů obou stupňů a krajský soud by v novém žalobním řízení nemohl učinit nic jiného, než tato rozhodnutí zrušit, Nejvyšší správní soud zrušil vedle prvního výroku rozsudku krajského soudu, kterým byla žaloba stěžovatele zamítnuta, pro nezákonnost také rozhodnutí správních orgánů obou stupňů, a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. [§ 78 odst. 4 ve spojení s § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s.]. Žalovaný v dalším řízení bude vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu v souladu s § 78 odst. 5 s. ř. s. použitým přiměřeně podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. Nejvyšší správní soud dále zrušil i výrok druhý napadeného rozsudku o nákladech řízení před krajským soudem, neboť se jedná o výrok závislý na výroku prvním.

[27] Stěžovatel napadl rozsudek krajského soudu v celém rozsahu, tj. i třetí výrok týkající se stanovení odměny a náhrady hotových výdajů ustanoveného zástupce stěžovatele v řízení před krajským soudem. Ve vztahu k tomuto výroku však stěžovatel neuplatnil relevantní důvody, kterými by zpochybňoval jeho zákonnost, nejedná se o výrok závislý na výroku ve věci samé a Nejvyšší správní soud neshledal ve vztahu k tomuto výroku ani žádné vady, k nimž by musel přihlížet z úřední povinnosti. Proto kasační stížnost v rozsahu napadajícím tento výrok zamítl.

[28] Výrok o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti vychází z § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný nebyl ve věci procesně úspěšný a stěžovateli dle obsahu spisů žádné uplatnitelné náklady v řízení nevznikly. Nejvyšší správní soud zároveň rozhodl i o tom, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladu řízení před krajským soudem (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.), a to ze stejných důvodů jako u řízení o kasační stížnosti.

[29] V řízení před krajským soudem byl v souladu s § 35 odst. 10 s. ř. s. ustanoven stěžovateli usnesením ze dne 26. 4. 2019, č. j. Na 4/2019 – 30, advokát, jehož odměnu nese stát a který zastupoval stěžovatele i v řízení o kasační stížnosti (§ 35 odst. 10 věta poslední s. ř. s.). Nejvyšší správní soud proto přiznal ustanovenému zástupci stěžovatele za řízení o kasační stížnosti odměnu za podání kasační stížnosti a návrh na přiznání odkladného účinku [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Celkem se tedy jedná o dva úkony právní služby, za něž je třeba přiznat odměnu ve výši 1.000 Kč [§ 7 bod 3 ve spojení s § 9 odst. 2 advokátního tarifu] v případě sepsání kasační stížnosti a 500 Kč v případě návrhu na přiznání odkladného účinku [podle povahy věci je nejbližší úkon dle § 11 odst. 2 písm. a) advokátního tarifu], tj. celkem 1.500 Kč. Vedle toho má zástupce stěžovatele též právo na náhradu hotových výdajů ve výši 300 Kč za každý úkon (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu), celkem 600 Kč. Zástupce stěžovatele je plátcem DPH, proto se náklady ve výši 2.100 Kč zvyšují o tuto daň v sazbě 21 % na celkem 2.541 Kč. Celkem tak má zástupce stěžovatele právo na odměnu a náhradu hotových výdajů za řízení o kasační stížnosti ve výši 2.541 Kč. Tato částka bude zástupci stěžovatele vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu, neboť náklady právního zastoupení stěžovatele nese stát.

pokračování

[30] O odměně a náhradě hotových výdajů ustanoveného zástupce v řízení o žalobě rozhodl krajský soud třetím výrokem napadeného rozsudku, který zůstává nedotčen (srov. bod 27 tohoto rozsudku).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. února 2021

Mgr. Aleš Roztočil
předseda senátu